

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 14ης Ιουλίου 2010

σχετικά με την εξαίρεση της παραγωγής και χονδρικής πώλησης ηλεκτρικής ενέργειας στη Βόρεια μακροζώνη της Ιταλίας και της λιανικής πώλησης ηλεκτρικής ενέργειας στους τελικούς πελάτες που είναι συνδεδεμένοι με το δίκτυο μέσης, υψηλής και πολύ υψηλής τάσης στην Ιταλία, από την εφαρμογή της οδηγίας 2004/17/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης συμβάσεων στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών

[κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό E(2010) 4740]

(Το κείμενο στην ιταλική γλώσσα είναι το μόνο αυθεντικό)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

(2010/403/ΕΕ)

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

την οδηγία 2004/17/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 2004, περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης συμβάσεων στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών⁽¹⁾, και ιδίως το άρθρο 30 παράγραφοι 5 και 6,

το αίτημα που υπέβαλε η Compagnia Valdostana delle Acque SpA — Compagnie Valdôtaine des eaux SpA (εφεξής «CVA») με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο στις 15 Φεβρουαρίου 2010,

Κατόπιν διαβουλεύσεων με τη συμβουλευτική επιτροπή για τις δημόσιες συμβάσεις,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

I. ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

(1) Στις 15 Φεβρουαρίου 2010, η CVA διαβίβασε με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο στην Επιτροπή αίτημα δυνάμει του άρθρου 30 παράγραφος 5 της οδηγίας 2004/17/ΕΚ. Η Επιτροπή ζήτησε συμπληρωματικές πληροφορίες από τις ιταλικές αρχές με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο στις 15 Απριλίου 2010 και από την CVA με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο στις 15 Απριλίου 2010. Οι ιταλικές αρχές διαβίβασαν πρόσθετες πληροφορίες με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο στις 10 Μαΐου 2010 και στις 20 Μαΐου 2010 και, κατόπιν παράτασης της αρχικής προθεσμίας, η CVA διαβίβασε τις εν λόγω πληροφορίες στις 7 Μαΐου 2010.

(2) Το αίτημα που υπέβαλε η CVA, δημόσια επιχείρηση κατά την έννοια της οδηγίας 2004/17/ΕΚ, αφορά τις ακόλουθες δραστηριότητες, όπως περιγράφονται στο αίτημα:

α) παραγωγή και χονδρική πώληση ηλεκτρικής ενέργειας σε ολόκληρη την επικράτεια της Ιταλικής Δημοκρατίας·

β) εναλλακτικά, παραγωγή και χονδρική πώληση ηλεκτρικής ενέργειας στο έδαφος της βόρειας γεωγραφικής περιοχής [εφεξής «Βόρεια μακροζώνη»⁽²⁾]· και

γ) λιανική πώληση ηλεκτρικής ενέργειας στους τελικούς πελάτες στην ελεύθερη αγορά ηλεκτρικής ενέργειας σε ολόκληρη την επικράτεια της Ιταλικής Δημοκρατίας.

II. ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

- (3) Το άρθρο 30 της οδηγίας 2004/17/ΕΚ προβλέπει ότι οι συμβάσεις που προορίζονται να επιτρέψουν την άσκηση δραστηριότητας που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας δεν υπόκεινται στην οδηγία εάν η δραστηριότητα, στο κράτος μέλος όπου ασκείται, είναι απευθείας εκτεθειμένη στον ανταγωνισμό σε αγορές στις οποίες η πρόσβαση δεν είναι περιορισμένη. Η άμεση έκθεση στον ανταγωνισμό αξιολογείται με βάση αντικειμενικά κριτήρια, λαμβανόμενων υπόψη των συγκεκριμένων χαρακτηριστικών του οικείου τομέα. Η πρόσβαση θεωρείται ότι δεν είναι περιορισμένη εάν το κράτος μέλος έχει ενσωματώσει και εφαρμόσει τη σχετική κοινοτική νομοθεσία για την απελευθέρωση ενός συγκεκριμένου τομέα ή μέρους του. Η νομοθεσία αυτή παρατίθεται στο παράρτημα XI της οδηγίας 2004/17/ΕΚ, το οποίο, για τον τομέα του ηλεκτρισμού, παραπέμπει στην οδηγία 96/92/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1996, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας⁽³⁾. Η οδηγία 96/92/ΕΚ αντικαταστάθηκε από την οδηγία 2003/54/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2003, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και την κατάργηση της οδηγίας 96/92/ΕΚ⁽⁴⁾.

(2) Η περιοχή αυτή περιλαμβάνει τη βόρεια ζώνη καθώς και τέσσερις μικρότερες ζώνες (Ene, Enw, Turbigio και Monfalcone), όπως αναφέρεται στο παράρτημα Β της ανακοίνωσης της Επιτροπής, της 10ης Ιανουαρίου 2007, «Έρευνα δυνάμει του άρθρου 17 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003 στον ευρωπαϊκό κλάδο του αερίου και της ηλεκτρικής ενέργειας (Τελική έκθεση)» [COM(2006) 851 τελικό (στο εξής «τελική έκθεση)].

(3) ΕΕ L 27 της 30.1.1997, σ. 20.

(4) ΕΕ L 176 της 15.7.2003, σ. 37. Είναι σκόπιμο να επισημανθεί ότι η οδηγία 2003/54/ΕΚ αντικαταστάθηκε από την οδηγία 2009/72/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και την κατάργηση της οδηγίας 2003/54/ΕΚ (ΕΕ L 211 της 14.8.2009, σ. 55), η οποία απαιτεί ακόμη μεγαλύτερο βαθμό απελευθέρωσης της αγοράς από τις προηγούμενες δύο οδηγίες. Ωστόσο, δεδομένου ότι δεν έχει παρέλθει ακόμη η προθεσμία εφαρμογής της, εξακολουθεί να γίνεται αναφορά στο νομικό πλαίσιο που εισήχθη με την οδηγία 2003/54/ΕΚ.

(1) ΕΕ L 134 της 30.4.2004, σ. 1.

- (4) Η Ιταλία έχει ενσωματώσει και εφαρμόσει όχι μόνον την οδηγία 96/92/EK, αλλά και την οδηγία 2003/54/EK, επιλέγοντας τον νομικό και λειτουργικό διαχωρισμό των δικτύων μεταφοράς και διανομής, εξαιρουμένων των πολύ μικρών επιχειρήσεων, οι οποίες εξαιρούνται από τις απαιτήσεις λειτουργικού διαχωρισμού. Κατά συνέπεια, και σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 30 παράγραφος 3 πρώτο εδάφιο, η πρόσβαση στην αγορά πρέπει να θεωρηθεί ότι δεν είναι περιορισμένη σε ολόκληρη την επικράτεια της Ιταλικής Δημοκρατίας.
- (5) Η άμεση έκθεση στον ανταγωνισμό πρέπει να αξιολογείται βάσει διαφόρων δεικτών, κανέναν από τους οποίους δεν είναι εξ' ορισμού καθοριστικός. Σχετικά με τις αγορές τις οποίες αφορά η παρούσα απόφαση, ένα κριτήριο που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη είναι το μερίδιο αγοράς των κυριότερων παραγόντων σε δεδομένη αγορά. Άλλο κριτήριο αποτελεί ο βαθμός συγκέντρωσης σε αυτές τις αγορές. Δεδομένων των χαρακτηριστικών των εν λόγω αγορών, πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη και άλλα κριτήρια, όπως η λειτουργία της αγοράς εξισορρόπησης, ο ανταγωνισμός στις τιμές και ο βαθμός στον οποίο οι πελάτες αλλάζουν προμηθευτή.
- (6) Με την παρούσα απόφαση δεν θίγεται η εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού.

III. ΕΚΤΙΜΗΣΗ

- (7) Βάσει προηγούμενων αποφάσεων της Επιτροπής⁽¹⁾, στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας μπορεί να γίνει διάκριση μεταξύ των ακόλουθων σχετικών αγορών προϊόντων: i) παραγωγή και χονδρική προμήθεια· ii) μεταφορά· iii) διανομή και iv) λιανική προμήθεια. Κατά συνέπεια, το αίτημα της CVA πρέπει να εξεταστεί χωριστά: αφενός όσον αφορά την παραγωγή και χονδρική προμήθεια και αφετέρου όσον αφορά τη λιανική αγορά.

Παραγωγή και χονδρική προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας

- (8) Όπως αναφέρθηκε στην αιτιολογική σκέψη 2 ανωτέρω, το αίτημα που υπέβαλε η CVA αφορά την παραγωγή και χονδρική πώληση ηλεκτρικής ενέργειας σε ολόκληρη την επικράτεια της Ιταλικής Δημοκρατίας, ή εναλλακτικά στη Βόρεια μακροζώνη.
- (9) Σύμφωνα με τις διαθέσιμες πληροφορίες⁽²⁾, η επικράτεια της Ιταλίας πρέπει να θεωρηθεί, λόγω συμφορήσεων σε συνδέσμους μεταξύ διαφορετικών ζωνών στις οποίες οι τιμές συσχετίζονται σχεδόν τέλεια, ότι αποτελείται από τέσσερις περιφερειακές γεωγραφικές αγορές σε ό,τι αφορά την παραγωγή και χονδρική προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας: Βόρεια Μακροζώνη, Κεντρική-Νότια Μακροζώνη⁽³⁾, Μακροζώνη Σικελία⁽⁴⁾ και Σαρδηνία. Οι ιταλικές αρχές επιβεβαίωσαν ότι η οριοθέτηση της Βόρειας Μακροζώνης εξακολουθεί να ισχύει ως σχετική αγορά· πρόσθεσαν, ωστόσο, ότι δεδομένου

ότι πρόκειται να γίνουν αλλαγές, η οριοθέτηση μεταξύ των υπόλοιπων μακροζωνών δεν είναι επί του παρόντος σαφής και μέχρι την ολοκλήρωση εκτενών ερευνών δεν είναι συνεπώς προς το παρόν δυνατή μια οριστική αξιολόγηση της κατάστασης του ανταγωνισμού στις εν λόγω γεωγραφικές αγορές. Βάσει των ανωτέρω και λαμβανομένου επίσης υπόψη ότι οι σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής της CVA είναι όλοι εγκαταστημένοι στη Βόρεια μακροζώνη, η παρούσα απόφαση θα περιοριστεί, για τους σκοπούς της αξιολόγησης των όρων του άρθρου 30 παράγραφος 1 της οδηγίας 2004/17/EK, σε εξέταση της ανταγωνιστικότητας στο έδαφος της Βόρειας μακροζώνης σε σχέση με την παραγωγή και χονδρική προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας. Παρότι η Βόρεια μακροζώνη αποτελεί αφεαυτή σχετική αγορά δεν μπορεί, ωστόσο, να θεωρηθεί ότι είναι πλήρως απομονωμένη από τις γειτονικές χώρες και τις άλλες περιοχές.

- (10) Όπως προκύπτει από την πάγια πρακτική⁽⁵⁾ σχετικά με τις αποφάσεις της Επιτροπής κατ' εφαρμογή του άρθρου 30, η Επιτροπή έκρινε ότι, όσον αφορά την ηλεκτροπαραγωγή, «το συνολικό μερίδιο αγοράς των τριών μεγαλύτερων παραγωγών αποτελεί δείκτη του βαθμού ανταγωνισμού που εκδηλώνεται στις εθνικές αγορές». Σύμφωνα με τις ιταλικές αρχές, για το 2009, το μερίδιο αγοράς των τριών μεγαλύτερων παραγωγών στη Βόρεια μακροζώνη ανέρχεται σε 49,7 %. Το υψηλό αυτό ποσοστό συγκέντρωσης, αν ληφθεί υπόψη το συνολικό μερίδιο που κατέχουν στην αγορά οι τρεις μεγαλύτεροι παραγωγοί, είναι χαμηλότερο από το ποσοστό (52,2 %) που αναφέρεται στην απόφαση 2008/585/EK στην περίπτωση της Αυστρίας, και χαμηλότερο από το ποσοστό (58 % της χονδρικής παραγωγής) που αναφέρεται στην απόφαση 2008/741/EK στην περίπτωση της Πολωνίας και πολύ χαμηλότερο από τα αντίστοιχα ποσοστά που αναφέρονται στις αποφάσεις 2006/422/EK και 2007/706/EK όσον αφορά αντίστοιχα τη Φινλανδία (73,6 %) και τη Σουηδία (86,7 %). Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι το ποσοστό αυτό είναι υψηλότερο από το αντίστοιχο ποσοστό (39 %), το οποίο αναφέρουν οι αποφάσεις 2006/211/EK και 2007/141/EK όσον αφορά το Ηνωμένο Βασίλειο. Εντούτοις, το ποσοστό αυτό θεωρείται ικανοποιητικά χαμηλό και, συνεπώς, θα μπορούσε να εκληφθεί ως δείκτης κάποιου βαθμού άμεσης έκθεσης στον ανταγωνισμό όσον αφορά την παραγωγή και χονδρική προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας στη Βόρεια μακροζώνη.
- (11) Επιπλέον, η Ιταλία πραγματοποίησε επίσης το 2008 σημαντικές εισαγωγές ηλεκτρικής ενέργειας της τάξεως άνω των 42 997 GWh. Η Ιταλία είναι καθαρός εισαγωγέας και η εισαγόμενη ηλεκτρική ενέργεια αντιπροσώπευε περίπου το 13,43 % των συνολικών αναγκών της⁽⁶⁾. Όπως επιβεβαιώθηκε από τις ιταλικές αρχές⁽⁷⁾, οι εισαγωγές ευνοούν τον ανταγωνισμό, ιδίως στη Βόρεια μακροζώνη. Μολονότι το αποτέλεσμα αυτό εξαρτάται από τους τεχνικούς περιορισμούς της διασύνδεσης με άλλες χώρες, αναμένεται να

(1) MERGER COMP M - 4110 E.ON - Endesa, σ. 3.

(2) Βλέπε τελική έκθεση, παράρτημα Β, σημείο Α1, 2.

(3) Περιλαμβάνει τις ζώνες Centro Nord, Piombino, Centro Sud, Sud, Rossano, Brindisi, και Calabria.

(4) Περιλαμβάνει τις ζώνες Sicilia, Priolo και Calabria.

(5) Βλέπε αποφάσεις της Επιτροπής 2009/47/EK (EE L 19 της 23.1.2009, σ. 57)· 2008/585/EK (EE L 188 της 16.7.2008, σ. 28)· 2008/741/EK (EE L 251 της 19.9.2008, σ. 35)· 2007/141/EK (EE L 62 της 1.3.2007, σ. 23)· 2007/706/EK (EE L 287 της 1.11.2007, σ. 18)· 2006/211/EK (EE L 76 της 15.3.2006, σ. 6) και 2006/422/EK (EE L 168 της 21.6.2006, σ. 33).

(6) Δηλαδή της ποσότητας ηλεκτρικής ενέργειας που χρειάζεται για την εσωτερική κατανάλωση και τις εξαγωγές.

(7) Επιστολή 0018212 της 10ης Μαΐου 2010 της ιταλικής αρχής ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου.

βελτιωθεί περαιτέρω η κατάσταση ενόψει της νέας ισχύουσας νομοθεσίας ⁽¹⁾. Υπάρχει, επομένως, κάποιος βαθμός περιορισμού στην τιμολογιακή πρακτική των κυριότερων παραγωγών της Βόρειας μακροζώνης, μέσω των εισαγωγών ηλεκτρικής ενέργειας από το εξωτερικό του ιταλικού εδάφους. Επομένως, αυτοί οι παράγοντες πρέπει να εκληφθούν ως δείκτης κάποιου βαθμού άμεσης έκθεσης στον ανταγωνισμό από άλλα κράτη μέλη της ΕΕ όσον αφορά την παραγωγή και χονδρική προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας στη Βόρεια μακροζώνη.

- (12) Η ανακοίνωση της Επιτροπής «Έκθεση σχετικά με τη συντελεσθείσα πρόοδο στη δημιουργία της εσωτερικής αγοράς αερίου και ηλεκτρισμού» ⁽²⁾ αποκάλυψε ότι οι τρεις μεγαλύτεροι παραγωγοί εξακολουθούν να ελέγχουν πάνω από το 75 % της δυναμικότητας ηλεκτροπαραγωγής σε 14 κράτη μέλη. Ωστόσο, η έκθεση τοποθετεί την ιταλική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας στην κατηγορία των αγορών «μέτριας συγκέντρωσης» ⁽³⁾, στις οποίες ο δείκτης Herfindahl-Hirschman Index (HHI) παρουσιάζει χαμηλότερες αξίες σε σχέση με άλλες κατηγορίες. Δεδομένου ότι η ανταγωνιστική πίεση γίνεται ακόμη πιο αισθητή στη Βόρεια μακροζώνη από ό,τι στις άλλες ζώνες, ο βαθμός συγκέντρωσης μπορεί να θεωρηθεί ως δείκτης άμεσης έκθεσης στον ανταγωνισμό όσον αφορά την παραγωγή και χονδρική πώληση ηλεκτρικής ενέργειας στη Βόρεια μακροζώνη.
- (13) Επιπλέον, ακόμη και αν οι μηχανισμοί εξισορρόπησης αντιπροσωπεύουν μικρό μέρος της συνολικής ποσότητας ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται ή/και καταναλώνεται σε κάποιο κράτος μέλος, η λειτουργία τους θα πρέπει επίσης να θεωρηθεί πρόσθετος δείκτης. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία, η λειτουργία του μηχανισμού εξισορρόπησης και ιδιαίτερα η τιμολόγηση βάσει της αγοράς, καθώς και η καλά αναπτυγμένη ολιγόωρη (intra-day) αγορά, είναι τέτοια που δεν αποτελεί εμπόδιο στην άμεση έκθεση της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στον ανταγωνισμό.

Λιανική προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας

- (14) Όσον αφορά τη λιανική προμήθεια, θα μπορούσε να γίνει περαιτέρω διάκριση της σχετικής αγοράς προϊόντων μεταξύ: Α. λιανικής προμήθειας σε βιομηχανικούς πελάτες που είναι συνδεδεμένοι με το δίκτυο μέσης, υψηλής και πολύ υψηλής τάσης και Β. λιανικής προμήθειας σε μικρότερους βιομηχανικούς, εμπορικούς πελάτες και νοικοκυριά που είναι συνδεδεμένοι με το δίκτυο χαμηλής τάσης. Οι αγορές αυτές θα αποτελέσουν το αντικείμενο χωριστής περαιτέρω ανάλυσης.

Λιανική προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας στους τελικούς πελάτες που είναι συνδεδεμένοι με το δίκτυο μέσης, υψηλής και πολύ υψηλής τάσης

- (15) Όπως επιβεβαιώθηκε από τις ιταλικές αρχές, η αγορά λιανικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας στους τελικούς πελά-

τες που είναι συνδεδεμένοι με το δίκτυο μέσης, υψηλής και πολύ υψηλής τάσης είναι εθνική.

- (16) Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία ⁽⁴⁾, το συνολικό μερίδιο αγοράς των τριών μεγαλύτερων λιανοπωλητών ηλεκτρικής ενέργειας στους τελικούς πελάτες που είναι συνδεδεμένοι με το δίκτυο μέσης, υψηλής και πολύ υψηλής τάσης αντιπροσωπεύει 43,89 %, το οποίο είναι ικανοποιητικά χαμηλό ⁽⁵⁾ και πρέπει να εκληφθεί ως δείκτης άμεσης έκθεσης στον ανταγωνισμό.
- (17) Δεδομένων των χαρακτηριστικών του εν λόγω προϊόντος (εν προκειμένου ηλεκτρική ενέργεια) και της ανεπάρκειας ή έλλειψης κατάλληλων υποκατάστατων προϊόντων ή υπηρεσιών, ο ανταγωνισμός ως προς τις τιμές και η διαμόρφωση των τιμών αποκτούν μεγαλύτερη σημασία κατά την αξιολόγηση του ανταγωνισμού στις αγορές ηλεκτρικής ενέργειας. Ο αριθμός των πελατών που αλλάζουν προμηθευτή μπορεί συνεπώς να αποτελέσει δείκτη ανταγωνισμού ως προς τις τιμές και επομένως, εμμέσως, «φυσικό δείκτη της αποτελεσματικότητας του ανταγωνισμού. Εάν είναι ολιγάριθμοι οι πελάτες που αλλάζουν προμηθευτή, πιθανότατα υπάρχει πρόβλημα με τη λειτουργία της αγοράς, έστω και αν τα οφέλη από τη δυνατότητα αναδιαπραγμάτευσης με τον παραδοσιακό κατεστημένο προμηθευτή δεν πρέπει να αγνοηθούν» ⁽⁶⁾.
- (18) Σύμφωνα με τα πλέον πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία ⁽⁷⁾, το ποσοστό αλλαγής προμηθευτή ανά επιλέξιμο σημείο το 2008 στην Ιταλία ανέρχεται σε 32,50 % για τους μεγάλους βιομηχανικούς πελάτες και σε 32,80 % για τους βιομηχανικούς πελάτες μεσαίου μεγέθους. Παρότι χαμηλότερο από τον βαθμό αλλαγής προμηθευτή π.χ. στην Αυστρία, όπου ο βαθμός αλλαγής για μεγάλους και πολύ μεγάλους βιομηχανικούς πελάτες ανέρχεται στο 41,5 % ⁽⁸⁾, ο βαθμός αλλαγής προμηθευτή στην Ιταλία είναι ακόμη σημαντικός, διότι αντιπροσωπεύει σχεδόν ένα τρίτο των μεγάλων και μεσαίου μεγέθους βιομηχανικών πελατών. Επιπλέον, οι τιμές στην αγορά λιανικής στους τελικούς πελάτες που είναι συνδεδεμένοι με το δίκτυο μέσης, υψηλής και πολύ υψηλής τάσης δεν υπόκεινται σε ρύθμιση. Η κατάσταση στην Ιταλία είναι, επομένως, ικανοποιητική όσον αφορά την αλλαγή προμηθευτή και τον έλεγχο των τιμών για τον τελικό χρήστη και θα πρέπει να θεωρηθεί ως δείκτης άμεσης έκθεσης στον ανταγωνισμό.

Λιανική προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας στους τελικούς πελάτες που είναι συνδεδεμένοι με το δίκτυο χαμηλής τάσης

- (19) Όσον αφορά τη σχετική γεωγραφική αγορά λιανικής προμήθειας, αυτή θεωρούνταν ανέκαθεν ότι είναι εθνική. Στην αίτησή της, η CVA χρησιμοποιεί την εθνική αγορά ως σχετική αγορά λιανικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας.

⁽¹⁾ Νόμος αριθ. 99/2009 της 23ης Ιουλίου 2009.

⁽²⁾ SEC(2010) 251 (εφεξής «ανακοίνωση 2010»).

⁽³⁾ Πίνακας 3.1 του τεχνικού παραρτήματος, σ. 12 της ανακοίνωσης 2010.

⁽⁴⁾ Ετήσια έκθεση σχετικά με τις υπηρεσίες και τις ρυθμιστικές δραστηριότητες της ιταλικής αρχής ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου (AEEG) της 31ης Μαρτίου 2009 (εφεξής «ετήσια έκθεση της AEEG 2009»), σ. 76.

⁽⁵⁾ Προσεγγίζει το επίπεδο συγκέντρωσης της σουηδικής αγοράς λιανικής (43 %) (βλέπε αιτιολογική σκέψη 14 της απόφασης 2007/706/EK).

⁽⁶⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής, της 15ης Νοεμβρίου 2005, Έκθεση σχετικά με τη συντελεσθείσα πρόοδο στη δημιουργία της εσωτερικής αγοράς αερίου και ηλεκτρισμού [COM(2005) 568 τελικό] (εφεξής «ανακοίνωση 2005»), σ. 9.

⁽⁷⁾ Πίνακας 2.2 του τεχνικού παραρτήματος της ανακοίνωσης 2010.

⁽⁸⁾ Βλέπε αιτιολογική σκέψη 13 της απόφασης 2008/585/EK.

- (20) Με βάση την υπόθεση ότι η γεωγραφική αγορά είναι εθνικών διαστάσεων και σύμφωνα με τα στοιχεία που είναι διαθέσιμα επί του παρόντος ⁽¹⁾, φαίνεται ότι το επίπεδο συγκέντρωσης της αγοράς λιανικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας στην ιταλική αγορά είναι πολύ υψηλό. Σωρευτικά, τα μερίδια της αγοράς των τριών μεγαλύτερων εταιρειών λιανικής σε πελάτες που είναι συνδεδεμένοι με το δίκτυο χαμηλής τάσης ανέρχονται σε 79,44 %, ενώ η μεγαλύτερη εταιρεία κατέχει από μόνη της μερίδιο 71,11 %. Σχετικά με το θέμα αυτό θα πρέπει επίσης να υπενθυμίσουμε ⁽²⁾ ότι, σύμφωνα με πάγια νομολογία, «τα ιδιαίτερος σημαντικά μερίδια αγοράς συνιστούν από μόνα τους, πλην εξαιρετικών περιστάσεων, την απόδειξη της ύπαρξης δεσπόζουσας θέσης. Τούτο ισχύει στην περίπτωση μεριδίου αγοράς 50 %».
- (21) Επιπλέον, η λιανική αγορά στην Ιταλία υποδιαιρείται σε τρεις υποκατηγορίες, εκ των οποίων οι δύο πρώτες υπόκεινται σε ρυθμιζόμενες τιμές:
- α) υπηρεσία ενισχυμένης προστασίας για τους εγχώριους πελάτες και τις μικρές επιχειρήσεις (με λιγότερους από 50 υπαλλήλους και κύκλο εργασιών μικρότερο από 10 εκατ. ευρώ) που είναι συνδεδεμένοι με το δίκτυο χαμηλής τάσης και δεν έχουν συνάψει σύμβαση αγορών στην ελεύθερη αγορά. Η εταιρεία *Acquirente Unico SpA* (εφεξής αναφερόμενη ως «Μοναδικός αγοραστής») είναι η μόνη που εξουσιοδοτείται να εκμεταλλεύεται τις εν λόγω υπηρεσίες·
  - β) ασφαλή υπηρεσία για όλους τους πελάτες οι οποίοι δεν είναι επιλέξιμοι για την υπηρεσία ενισχυμένης προστασίας και δεν έχουν συνάψει σύμβαση εφοδιασμού στην ελεύθερη αγορά. Η υπηρεσία αυτή παρέχεται από προμηθευτές που έχει επιλέξει ο Μοναδικός αγοραστής με διαγωνισμό· και
  - γ) ελεύθερη αγορά, δηλαδή το υπόλοιπο της λιανικής αγοράς.
- (22) Για τους σκοπούς της παρούσας απόφασης, οι αγορές αυτές δεν θα πρέπει, ωστόσο, να θεωρηθούν ανεξάρτητες σχετικές αγορές, διότι οι πελάτες μπορούν να αλλάξουν από μία υποκατηγορία σε άλλη και οι τιμές εντός όλων αυτών των υποκατηγοριών καθορίζονται με βάση τις δυνάμεις της αγοράς ⁽³⁾. Ωστόσο, σύμφωνα με την ετήσια έκθεση της AEEG του 2009, η καλούμενη «δεσμευμένη αγορά» η οποία περιλαμβάνει την «υπηρεσία ενισχυμένης προστασίας» και την «ασφαλή υπηρεσία» αντιπροσωπεύει περίπου το 36 % της συνολικής λιανικής αγοράς. Επιπλέον, σύμφωνα με την ίδια έκθεση, η υπηρεσία ενισχυμένης προστασίας χαρακτηρίζεται από πολύ ισχυρή παρουσία (84,3 %) ενός συγκεκριμένου προμηθευτή, ο οποίος δραστηριοποιείται επίσης στην ελεύθερη αγορά. Σύμφωνα με τις ιταλικές αρχές, οι πελάτες εκτιμούν ότι το κόστος αλλαγής προμηθευτή είναι υψηλό και τα οφέλη που αποκομίζονται μικρά. Αυτό, σε συνδυασμό με χαμηλές τιμές στο πλαίσιο της υπηρεσίας ενισχυμένης προστασίας καθιστά δυσχερές για τους νεοεισερχόμενους στην αγορά να αποκτήσουν επαρκή πελατεία εντός της εν λόγω υποκατηγορίας. Βασικά αυτό έχει ως αποτέλεσμα την ύπαρξη ανταγωνιστικού πλεονεκτηματος για τους φορείς εκμετάλλευσης στο πλαίσιο της υπηρεσίας ενισχυμένης προστασίας οι οποίοι δραστηριοποιούνται επίσης στην ελεύθερη αγορά, δεδομένου ότι οι πελάτες που επιθυμούν να αλλάξουν και να μεταβούν από την υπηρεσία ενισχυμένης προστασίας στην ελεύθερη αγορά ή αντίθετα συχνά το πράττουν χωρίς να αλλάξουν προμηθευτή.
- (23) Ωστόσο, με βάση τις πληροφορίες που ελήφθησαν από τις αρμόδιες ιταλικές αρχές ⁽⁴⁾, μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι για τους σκοπούς της παρούσας απόφασης η γεωγραφική αγορά λιανικής πώλησης ηλεκτρικής ενέργειας στην Ιταλία δεν είναι εθνικών διαστάσεων όπως θεωρούνταν παραδοσιακά και όπως υποθέτει ο αιτών, αλλά τοπικών διαστάσεων με έδαφος που συχνά δεν υπερβαίνει το επίπεδο του δήμου.
- (24) Λόγω έλλειψης στοιχείων για το βαθμό ανταγωνισμού σε καθμία από τις έτσι καθορισθείσες ως τοπικές αγορές λιανικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας στους τελικούς χρήστες που είναι συνδεδεμένοι με το δίκτυο χαμηλής τάσης και λαμβανομένων υπόψη των προαναφερόμενων αμφιβολιών σχετικά με τον βαθμό ανταγωνισμού στη λιανική αγορά για πελάτες που είναι συνδεδεμένοι με το δίκτυο χαμηλής τάσης, η οποία θεωρείται γενικά εθνική, (βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 19 έως 22), δεν είναι δυνατό να συναχθεί το συμπέρασμα ότι πληρούνται οι όροι χορήγησης εξαιρέσεως σύμφωνα με το άρθρο 30 παράγραφος 1 της οδηγίας για τη λιανική προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας στους τελικούς πελάτες που είναι συνδεδεμένοι με το δίκτυο χαμηλής τάσης στην Ιταλία.
- (25) Επομένως, η οδηγία 2004/17/EK συνεχίζει να εφαρμόζεται όταν οι αναθέτοντες φορείς συνάπτουν συμβάσεις με στόχο να επιτρέψουν τη λιανική προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας στους τελικούς πελάτες που είναι συνδεδεμένοι με το δίκτυο χαμηλής τάσης στην Ιταλία και όταν οργανώνουν διαγωνισμούς μελετών για την άσκηση μιας τέτοιας δραστηριότητας στην Ιταλία.

IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- (26) Όσον αφορά την παραγωγή και χονδρική πώληση ηλεκτρικής ενέργειας στη Βόρεια μακροζώνη, η κατάσταση μπορεί, επομένως, να συνοψισθεί ως εξής: το συνολικό μερίδιο των τριών μεγαλύτερων παραγωγών στην αγορά είναι ελαφρώς χαμηλό και οι μεγάλες ποσότητες εισαγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας ευνοούν τον ανταγωνισμό στη ζώνη αυτή. Όπως διευκρινίζεται στην αιτιολογική σκέψη 13, η λειτουργία του μηχανισμού εξισορρόπησης δεν αποτελεί εμπόδιο για την άμεση έκθεση της αγοράς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στον ανταγωνισμό. Κατά συνέπεια, μπορεί να θεωρηθεί ότι όλοι οι ανωτέρω παράγοντες είναι δείκτες άμεσης έκθεσης στον ανταγωνισμό στη Βόρεια μακροζώνη.
- (27) Λαμβάνοντας υπόψη τους παράγοντες που εξετάζονται στις αιτιολογικές σκέψεις 8 έως 13, ο όρος της άμεσης έκθεσης στον ανταγωνισμό, που ορίζεται στο άρθρο 30 παράγραφος 1 της οδηγίας 2004/17/EK πρέπει να θεωρηθεί ότι πληρούται όσον αφορά την παραγωγή και χονδρική προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας στη Βόρεια μακροζώνη.

⁽¹⁾ Ετήσια έκθεση της AEEG 2009.

⁽²⁾ Βλέπε σκέψη 328 της απόφασης του Πρωτοδικείου της 28ης Φεβρουαρίου 2002 στην υπόθεση T-395/94 *Atlantic Container Line AB* και λοιπών κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, [2002] Συλλογή, II-875.

⁽³⁾ Πράγματι, οι ρυθμιζόμενες τιμές καθορίζονται με βάση τις τιμές που παρατηρούνται στην ελεύθερη αγορά.

⁽⁴⁾ Επιστολή 0032953 της 20ής Μαΐου 2010 της ιταλικής αρχής ανταγωνισμού.

- (28) Συν τοις άλλοις, δεδομένου ότι θεωρείται ότι πληρούται ο όρος της χωρίς περιορισμό πρόσβασης στην αγορά, η οδηγία 2004/17/ΕΚ δεν θα πρέπει να εφαρμόζεται όταν οι αναθέτοντες φορείς συνάπτουν συμβάσεις που έχουν σκοπό να επιτρέψουν την ηλεκτροπαραγωγή και χονδρική προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας στη Βόρεια μακροζώνη, ούτε όταν διοργανώνουν διαγωνισμούς μελετών για την άσκηση αυτής της δραστηριότητας στην εν λόγω γεωγραφική περιοχή.
- (29) Όσον αφορά τη λιανική πώληση ηλεκτρικής ενέργειας στους τελικούς πελάτες που είναι συνδεδεμένοι με το δίκτυο μέσης, υψηλής και πολύ υψηλής τάσης στην Ιταλία, η κατάσταση συνοψίζεται ως εξής: το συνολικό μερίδιο των τριών μεγαλύτερων εταιρειών λιανικής είναι χαμηλό, το ποσοστό αλλαγής προμηθευτή ανά σημείο αποχώρησης είναι ικανοποιητικό και δεν υπάρχει έλεγχος τιμών στον τελικό χρήστη. Τα συμπεράσματα αυτά είναι επίσης σύμφωνα με τη γνώμη των αρμόδιων ιταλικών αρχών, σύμφωνα με τις οποίες η αγορά αυτή είναι ανοικτή στον ανταγωνισμό επί πολλά έτη και ο βαθμός ανταγωνισμού που προκύπτει είναι ικανοποιητικός.
- (30) Λαμβάνοντας υπόψη τους παράγοντες που εξετάζονται στις αιτιολογικές σκέψεις 15 έως 18, ο όρος της άμεσης έκθεσης στον ανταγωνισμό, που ορίζεται στο άρθρο 30 παράγραφος 1 της οδηγίας 2004/17/ΕΚ, πρέπει να θεωρηθεί ότι πληρούται όσον αφορά τη λιανική προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας στους τελικούς πελάτες που είναι συνδεδεμένοι με το δίκτυο μέσης, υψηλής και πολύ υψηλής τάσης σε ολόκληρη την επικράτεια της Ιταλικής Δημοκρατίας.
- (31) Επιπλέον, δεδομένου ότι θεωρείται ότι πληρούται ο όρος της χωρίς περιορισμό πρόσβασης στην αγορά, η οδηγία 2004/17/ΕΚ δεν θα πρέπει να εφαρμόζεται όταν οι αναθέτοντες φορείς συνάπτουν συμβάσεις που έχουν σκοπό να επιτρέψουν τη λιανική προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας στους τελικούς πελάτες που είναι συνδεδεμένοι με το δίκτυο μέσης, υψηλής και πολύ υψηλής τάσης στην Ιταλία, ούτε όταν διοργανώνουν διαγωνισμούς μελετών για την άσκηση αυτής της δραστηριότητας στην εν λόγω γεωγραφική περιοχή.
- (32) Λαμβανομένων υπόψη των όσων εξετάστηκαν στις αιτιολογικές σκέψεις 19 έως 25 και λόγω των αμφιβολιών σχετικά με την ύπαρξη επαρκούς ανταγωνισμού σε εθνικό επίπεδο όσον αφορά τη λιανική προμήθεια στους τελικούς πελάτες που είναι συνδεδεμένοι με το δίκτυο χαμηλής τάσης, και επιπλέον ελλείψει λεπτομερών στοιχείων για καθεμία από τις σχετικές τοπικές αγορές, όπως καθορίζονται από τις ιταλικές αρχές, δεν είναι δυνατό να συναχθεί το συμπέρασμα ότι πληρούνται οι όροι χορήγησης εξαιρέσεως σύμφωνα με το άρθρο 30 παράγραφος 1 της οδηγίας 2004/17/ΕΚ για τη λιανική προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας στους τελικούς πελάτες που είναι συνδεδεμένοι με το δίκτυο χαμηλής τάσης στην Ιταλία. Επομένως, η οδηγία 2004/17/ΕΚ συνεχίζει να εφαρμόζεται όταν οι αναθέτοντες φορείς συνάπτουν συμβάσεις που έχουν σκοπό να επιτρέψουν τη λιανική προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας στους τελικούς πελάτες που είναι συνδεδεμένοι με το δίκτυο χαμηλής τάσης στην Ιταλία και όταν οργανώνουν διαγωνισμούς μελετών για την άσκηση μιας τέτοιας δραστηριότητας στην Ιταλία. Δεδομένου ότι οι στατιστικές υποχρεώσεις που προβλέπονται στο άρθρο 67 θα εξακολουθήσουν να ισχύουν, ενδέχεται να είναι ανάγκη να διασφαλιστεί ότι οι ενδιαφερόμενοι αναθέτοντες φορείς λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα όπως ο διαχειριστικός και/ή λογιστικός διαχωρισμός έτσι ώστε να είναι σε θέση να παρέχουν ορθές πληροφορίες όσον αφορά τη σύναψη συμβάσεων για τη συνέχιση των σχετικών δραστηριοτήτων οι οποίες δεν έχουν εξαιρεθεί δυνάμει της παρούσας απόφασης.
- (33) Επίσης, υπενθυμίζεται ότι οι συμβάσεις που αφορούν διάφορες δραστηριότητες εξετάζονται σύμφωνα με το άρθρο 9 της οδηγίας 2004/17/ΕΚ. Στο παρόν πλαίσιο αυτό σημαίνει ότι όταν ένας αναθέτων φορέας δεσμεύεται σε «μεικτή» σύναψη συμβάσεων, δηλαδή σε σύμβαση για τη στήριξη τόσο των δραστηριοτήτων που εξαιρούνται από την εφαρμογή της οδηγίας 2004/17/ΕΚ όσο και των δραστηριοτήτων που δεν εξαιρούνται, πρέπει να δίνεται προσοχή στις δραστηριότητες για τις οποίες προορίζεται κυρίως η σύμβαση. Στην περίπτωση μεικτής σύμβασης που προορίζεται κυρίως να στηρίξει τη λιανική πώληση ηλεκτρικής ενέργειας στους τελικούς πελάτες που είναι συνδεδεμένοι με το δίκτυο χαμηλής τάσης, εφαρμόζεται η διάταξη της οδηγίας 2004/17/ΕΚ. Εάν είναι αντικειμενικά αδύνατο να προσδιοριστεί για ποια δραστηριότητα προορίζεται κυρίως η σύμβαση, η σύμβαση συνάπτεται σύμφωνα με τους κανόνες που αναφέρονται στο άρθρο 9 παράγραφοι 2 και 3.
- (34) Η παρούσα απόφαση βασίζεται στη νομική και πραγματική κατάσταση από τον Φεβρουάριο έως τον Μάιο του 2010, όπως αυτή προκύπτει από τις πληροφορίες που διαβίβασαν η Δημοκρατία της Ιταλίας, η CVA, από τις ανακοινώσεις του 2005 και του 2010 και τα τεχνικά τους παραρτήματα, και από το έγγραφο των υπηρεσιών του 2007, την τελική έκθεση καθώς και από την ετήσια έκθεση της ΑΕΕΓ του 2009. Είναι δυνατό να αναθεωρηθεί, εφόσον, λόγω σημαντικών μεταβολών στη νομική ή πραγματική κατάσταση, κριθεί ότι δεν πληρούνται πλέον οι όροι για την εφαρμογή του άρθρου 30 παράγραφος 1 της οδηγίας 2004/17/ΕΚ για τη χονδρική προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας στη Βόρεια μακροζώνη και τη λιανική προμήθεια στους τελικούς πελάτες που είναι συνδεδεμένοι με το δίκτυο μέσης, υψηλής και πολύ υψηλής τάσης,

ΕΞΕΛΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

Άρθρο 1

Η οδηγία 2004/17/ΕΚ δεν εφαρμόζεται στις συμβάσεις που συνάπτουν οι αναθέτοντες φορείς και οι οποίες έχουν σκοπό να επιτρέψουν την παροχή των κατωτέρω υπηρεσιών:

- α) παραγωγή και χονδρική προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας στη Βόρεια μακροζώνη·
- β) λιανική προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας στους τελικούς πελάτες που είναι συνδεδεμένοι με το δίκτυο μέσης, υψηλής και πολύ υψηλής τάσης σε ολόκληρη την επικράτεια της Ιταλικής Δημοκρατίας.

Άρθρο 2

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στην Ιταλική Δημοκρατία.

Βρυξέλλες, 14 Ιουλίου 2010.

Για την Επιτροπή
Michel BARNIER
Μέλος της Επιτροπής
